

на дисертаційну роботу
 ШЕРЕМЕТИ Катерини Борисівни
 «Структурно-семантичні та функційні особливості термінології
 фахової мови вищої освіти США»,
 представлену на здобуття ступеня доктора філософії
 в галузі знань 03 Гуманітарні науки
 за спеціальністю 035 Філологія

Актуальність теми дисертації

спрямована на дослідження особливостей термінології фахової мови вищої освіти США, є актуальною та такою, що входить до кола важливих питань дослідження фахової мови американської вищої освіти, які здатні поглибити знання про особливості професійної комунікації в міжнародному освітньому контексті.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни.

Наукова новизна результатів дисертаційної полягає у такому:

- представлено результати вивчення фахових текстів, уживаних у професійній комунікації вищої освіти США, здатні відкрити не лише нові перспективи для аналізу терміносистеми цієї галузі, але й для з'ясування специфіки комунікативних процесів в умовах глобалізації освіти;
- сформовано корпус англомовних термінологічних одиниць сфери вищої освіти США на основі різножанрових фахових текстів цієї галузі;
- обґрунтовано періодизацію основних етапів становлення та розвитку терміносистеми фахової мови вищої освіти США;
- запропоновано уточнене сучасне формулювання понять «фахова мова галузі вищої освіти США», «термін фахової мови вищої освіти США», «термінологія фахової мови вищої освіти США», «фаховий текст галузі вищої освіти США»;
- систематизовано типові структурно-семантичні моделі термінів досліджуваної сфери та визначено їхнє функційне призначення;
- укладено глосарій сфери вищої освіти США.

Наукові дослідження були виконані здобувачем на кафедрі теорії, практики та перекладу англійської мови КПІ ім. Ігоря Сікорського в рамках НДР «Різножанровий англомовний дискурс: когнітивно-прагматичний, крос-культурний та інформаційно-технологічний аспекти» (номер державної реєстрації 0124U002094) під керівництвом професора кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови, доктора філологічних наук, професора ТАРАНЕНКО Лариси Іванівни.

Отже, в дисертаційній роботі поставлені наукові завдання виконано повністю, а саме:

- уточнено базові поняття дослідження терміносистеми фахової мови вищої освіти США, систематизовано етапи її становлення й розвитку;
- встановлено закономірності структурно-композиційної організації терміносистеми фахової мови вищої освіти США із розподілом цієї терміносистеми

відповідно до тематичних груп та визначення особливостей лексико-семантичних відносин;

- проаналізовано та узагальнено функційні характеристики фахової мови вищої освіти США.

Здобувачка повною мірою оволоділа методологією наукової діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності.

За своїм змістом дисертаційна робота здобувачки Шеремети К.Б. повністю відповідає Стандарту вищої освіти зі спеціальності 035 Філологія та напрямкам досліджень відповідно до освітньої програми «Філологія».

Дисертація є завершеною науковою працею і свідчить про наявність особистого внеску здобувачки у науковий напрям мовознавчих досліджень галузі термінознавства.

Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертаційної праці на текстові співпадіння, доходимо висновку, що дисертація Шеремети Катерини Борисівни є результатом самостійних досліджень здобувачки і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Мова та стиль викладення результатів.

Дисертаційна робота написана українською мовою. Проаналізований текст добре структурований і логічно впорядкований. Авторка використовує науковий стиль мовлення, обґрунтовано презентує результати своїх досліджень. Застосування загальноприйнятої термінології відповідає нормам академічного дискурсу, що забезпечує точність висловлювань.

Дисертація складається з вступу, чотирьох розділів, висновків, списку літератури та додатків. Загальний обсяг становить 285 сторінок.

У вступі обґрунтовано актуальність та наукову новизну дослідження, визначено його мету й завдання, теоретичне і практичне значення, сформульовано положення, що їх винесено на захист, а також описано методи й матеріал дослідження, який налічує 1009 англomовних термінів фахової мови вищої освіти США, дібраних шляхом суцільної вибірки із 108 фахових текстів різних жанрів.

У першому розділі фахова мова вищої освіти США розглядається як самостійна мовна система, що формується на основі спеціалізованої лексики та низки стилістичних засобів, зумовлених потребами професійної комунікації в цій галузі. Авторка визначає термін як словесну одиницю, що передає специфічне поняття певної галузі і має чітку дефініцію, а також розглядає функції термінів, зокрема їх сигніфікативно-номінативну, комунікативну та евристичну функції. Крім того, дослідження визначає термінологію як динамічну систему, що розвивається під впливом лінгвальних і позалінгвальних чинників. На позитивну оцінку заслуговує подана в цьому розділі періодизація розвитку термінології вищої освіти США, що охоплює етапи від релігійно орієнтованої термінології до сучасних процесів модернізації освітньої сфери.

У другому розділі подано обґрунтування методології дослідження термінів фахової мови вищої освіти США, яка передбачає використання різноманітних лінгвістичних методів для аналізу та класифікації термінів, а також для виявлення їх структурних, семантичних і функційних характеристик.

Третій і четвертий розділи містять опис результатів дослідження композиційної організації терміносистеми фахової мови вищої освіти США, лексико-семантичних відносин (синонімії, антонімії, полісемії, метафоризації, метонімії) та її функційну специфіку.

Додатки, включені в дисертаційну роботу, містять приклади типових одно-, дво-, трьо- та багатокомпонентних термінів фахової мови вищої освіти США. Особливу увагу приділено аналізу синонімії термінів, які використовуються у цій сфері. Авторкою також з'ясовано, що низка термінів мають різні варіанти, які можуть вживатися залежно від контексту чи типу навчального закладу.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи.

Наукові результати дисертації висвітлено у 13 наукових публікаціях здобувача, серед яких: 7 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 1 стаття у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базах даних Scopus.

Результати дисертації також були апробовані на 5 наукових фахових конференціях.

Здобувачка неухильно дотримується принципів академічної доброчесності, що підтверджується правильним використанням джерел, чітким оформленням бібліографічних посилань і відсутністю порушень авторських прав. Її наукові публікації вирізняються логічністю викладення матеріалу, високим рівнем аргументованості та відповідністю сучасним вимогам до наукових досліджень. У роботах відображено глибоке розуміння проблематики, використано загальноприйнятту наукову термінологію та сучасні методи аналізу. У співавторських публікаціях чітко простежується особистий внесок здобувача, зокрема у розробці теоретичних положень, здійсненні аналітичних досліджень і формулюванні ключових висновків за темою дисертації.

Таким чином, наукові результати описані в дисертаційній роботі, повністю висвітлені в наукових публікаціях здобувачки.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи.

Акцентуючи увагу на актуальності обраної теми, вважаю за необхідне вказати на певні дискусійні моменти, які вимагають пильнішої уваги, що потрібно проглянути загальні висновки до роботи на предмет дублювання із висновками до розділів, докладніше відобразити результати виконаного дослідження у площині заявлених аспектів.

Розкриваючи теоретичні засади вивчення функціонування фахової мови вищої освіти США та її термінології, бажано доповнити деякі напрями, що слугуватимуть методологічним підґрунтям дослідження.

У роботі не відображено новотвори як складові процесу формування будь-якої терміносистеми. Варто додати більше ілюстративного матеріалу для опису семантичного способу творення фахової мови вищої освіти США.

Наведені міркування мають дискусійний характер і жодним чином не впливають на загальне позитивне враження від дисертації, а радше свідчать про дослідницькі перспективи у царині сучасного мовознавства. Мету дослідження досягнуто, поставлені завдання виконано, а залучений фактичний матеріал і сучасні методи аналізу забезпечують валідність отриманих результатів.

Висновок про дисертаційну роботу.

Дисертаційна робота Шеремети К.Б. виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є завершеним науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що мають істотне значення для галузі знань 03 Гуманітарні науки.

За своєю актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною рецензована дисертація повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в пп. 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р., № 44.

На підставі ознайомлення з текстом роботи та публікаціями авторки за темою рецензованої роботи вважаю, що дисертаційна праця ШЕРЕМЕТИ Катерини Борисівни «Структурно-семантичні та функційні особливості термінології фахової мови вищої освіти США» заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови
факультету лінгвістики КПІ ім. Ігоря Сікорського

Артур ГУДМАНЯН

